

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 17 (60)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2017

ББК 74.20

О - 59

УДК 37

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: зб. наук. пр.:наук. зап. Рівнен. держ. гуман. ун-ту. Вип. 17 (60) / Рівнен. держ. гуман. ун-т; [редкол.: В.В.Вербець, М.С.Янцур, І.Д.Бех та ін.]. — Рівне: РДГУ, 2017. — 332 с.

Збірник наукових праць містить статті з проблем гуманітарної парадигми сучасної освіти, дидактики новітньої школи, соціалізації та ресоціалізації в освітньому просторі, компетентнісної підготовки педагога та використання інноваційних освітніх технологій у дошкільній, загальноосвітній, професійній і вищій освіті.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів, вчителів, викладачів та студентів вищих, професійно-технічних, загальноосвітніх і дошкільних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова);

Грицай Наталія Богданівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої школи України (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Людмила Романівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Юрій Володимирович - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Потапчук Тетяна Володимирівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Романишина Наталія Василівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славістичного університету);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 29.06.2017 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39, Рівненський державний гуманітарний університет.

учебно-воспитательном процессе.

Ключевые слова: принцип наглядности, наглядность, наглядные средства обучения, средства наглядности, современные средства наглядности.

A.A. ROMANIUK. SALES PRIMARY SCHOOL TEACHERS PRINCIPLE OF VISIBILITY IN THE EDUCATION PROCESS ELEMENTARY SCHOOL

Visibility is a necessary and logical way educational process at all stages of education. The article deals with the essence of the principle of visibility and ways of its implementation in the educational process of primary school. Characterized didactic requirements for the use of visual aids in the educational process.

Key words: the principle of visibility, visibility, visual learning tools, visuals, modern clarity.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. Г.П. Коваль.

Одержано редакцією 10.05.2017 р.

УДК: 373. 3: 37. 091. 212 - 047. 22

Ю.І. АРТЕМОВА

МЕТОДИЧНІ ОСНОВИ НАВЧАННЯ ПЕРИФРАЗУВАННЮ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ

У статті розглядається питання про розвиток мовлення учнів за допомогою навчання перифразуванню. Окреслюються сучасні вимоги до вивчення української мови. Вивчення перифрази відповідає цим вимогам, адже в структурі освіти одним із головних завдань постає формування і вдосконалення основних методичних принципів для навчання створювати і трансформувати власне висловлювання. З цієї точки зору проблема розвитку комунікативної компетенції учнів стає особливо актуальною. Сьогодні велика увага приділяється оволодінню різними видами мовленнєвої діяльності і основами виразного мовлення, здатністю працювати з усіма типами текстів і інтерпретувати отриману інформацію. Ключовими завданнями для розвитку в школярів правильного вміння використовувати мову в конкретних комунікативних ситуаціях є навчання їх перифразуванню.

Ключові слова: перифраза, перифразування, метод, образний вираз, комунікативна компетенція, розвиток мовлення.

У нинішніх умовах перетворення соціально-політичних, економічних, культурних і суспільних відносин потрібно значно модернізувати зміст і структуру загальної освіти відповідно до вимог суспільства і держави до рівня підготовки конкурентоспроможних випускників. Перегляд традиційної парадигми в загальній системі освіти обумовлений об'єктивною потребою суспільства в особистості, яка усвідомлює і практично реалізує своє покликання і призначення в різних видах і сферах соціальної практики.

Сучасні загальні навчальні заклади України з кожним роком удосконалюють компетентісно-орієнтований підхід до навчання, що виступає визначальним життєвим ресурсом в досягненні учнем життєвого благополуччя і конкурентоспроможності. Цьому значною мірою сприяє перехід до особистісно орієнтованої парадигми загальної освіти, що забезпечує створення умов для найбільш повноцінного соціального розвитку особистості майбутнього фахівця як суб'єкта соціальних відносин і професійної діяльності.

Різнобічно розвинена особистість, готова до процесу навчання і самонавчання, креативна і критично мисляча – ось мета шкільного освіти. Але досягти цієї мети можливо, тільки якщо гармонійно поєднати вивчення теоретичних положень і навчання практичним умінням та навичкам у контексті розвитку найважливіших компетенцій. «Результатом такого процесу є формування загальної компетентності людини, що є сукупністю ключових компетентностей, інтегрованою характеристикою особистості, яка має сформуватися в процесі навчання й містити знання, уміння, ставлення, досвід діяльності та особистісні поведінкові моделі [5, 3]». І все це спрямоване на ґрунтовне вивчення рідної мови, що створює великі можливості для розвитку мислення і мовлення учнів та формування їх комунікативної компетенції. Варто здійснювати навчання рідної мови так, щоб, спираючись на лінгвістичні знання, учні розвивали свої мовленнєві вміння і навички. Це традиційний підхід до розв'язання нових методичних проблем. В даному випадку йдеться не лише про нові підходи до навчання мови (комунікативно-діяльнісний, функціонально-стилістичний, проблемний, етно-педагогічний, українознавчий), а й удосконалення самої лінгводидактики як науки, що викликала до життя нові поняття, нові терміни, які потребують осмислення усім загалом учителів.

Уміння говорити – одне з основних комунікативних умінь. Психологи (І. Зимня, О. Леонтьєв, Н. Менчинська та ін.) відзначають, що «формуванню цього вміння сприяє наявність певних здібностей – вербальна пам'ять, розвинені до автоматизму механізми миттєвого відбору потрібних мовних засобів, комунікабельність тощо» [4, 212]. Тому на уроках української мови вдосконалення цих здібностей стає провідним напрямом діяльності вчителя-словесника. Проблема комунікативної компетенції особистості є дуже актуальною в наш час. Дослідження цієї проблеми представлено у працях таких лінгводидактів, як А. Богуш, М. Вашуленка О. Горошкіна, І. Гудзик, Д. Ізаренкова С. Караман, Т. Ладиженська, Л. Мацько, А. Нікітіна, Є. Пассов, М. Пентилюк, О. Семенов, Т. Симоненко, Г. Шелехова.

Важливим у контексті формування комунікативної компетенції постає розвиток в учнів творчих здібностей та підготовка до творчої діяльності впродовж подальшого життя. У процесі такої підготовки важливе місце займає саме розвиток креативного мислення та мовлення учнів під час комунікативного процесу. Розвиток креативної

© Ю.І. Артемова, 2017

функції мовлення є одним з першочергових факторів успішного навчання дитини в школі, а також подальшого життя у соціумі. Важливим є стимулювання учнів до творчого мислення саме при отриманні нової інформації та її трансформуванні. Формувати в учнів вміння трансформувати отриману інформацію за допомогою творчого мислення варто шляхом навчання перифразування.

Мета статті – на основі комунікативно-діяльнісного підходу в контексті особистісно-зорієнтованого навчання обґрунтувати важливість дослідження перифразування, окреслити методичні основи навчання перифразуванню та його значення для ефективного розвитку комунікативної компетентності учнів основної школи. У цьому контексті важливим є формування всесторонньо розвиненої й соціально активної особистості, що володіє засобами самовираження мови, що можливо досягти лише дібравши відповідні методичні прийоми під час навчання; актуальними тенденціями в розвитку психолінгвістики, соціолінгвістики та лінгводидактики, що стосуються проблем формування комунікативної компетенції учнів, а саме розвитку вміння обирати адекватні мовні засоби відповідно до мовленнєвої ситуації, в зв'язку з чим проблеми навчання породження висловлювання, перифразування та інтерпретації початкового тексту опиняються сьогодні в центрі уваги вчених-методистів і вчителів-практиків.

Як відомо, однією з умов цілісності тексту або його відносно закінченої частини є багаторазове згадування того об'єкта, що є предметом уваги мовця. Найпростішим засобом повторного називання, який забезпечує змістовий зв'язок між реченнями, є лексичний повтор. Цей засіб міжфразного зв'язку вимагає до себе дуже великої уваги учителя, бо часто повторення одних і тих же слів свідчить про бідність лексичного запасу учня і кваліфікується як мовний недолік. Проте однозначний підхід до повторення слів був би неправильним. Інколи повтор та вторинне найменування ти чи інших об'єктів просто необхідний. Учителеві не потрібно взагалі забороняти повторення (без нього не можна організувати текст), а варто навчити розумно використовувати лексичний повтор поряд з іншими засобами міжфразного зв'язку. Недоліком є тільки немотивований повтор, зумовлений лексичною бідністю мовця. Щоб уникнути таких недоліків, треба знаходити слова, здатні виступати семантичними еквівалентами назв. «Засобом лексичного повтору у ролі засобу міжфразного зв'язку виступають синоніми раніше вжитих слів. Виконуючи ту ж функцію, що і повтор, синоніми разом з тим збагачують і урізноманітнюють висловлювання» [7, 37]. Важливу роль для збагачення словникового запасу учнів та для запобігання повторення слів виконують і загальномовні перифрази: живі сейсмографи (тварини, що завбачають зміни у корі планети); урожай голубих полів (риба); крилата піхота (десантники) та ін. та постають як засіб вторинної номінації об'єктів. Вживання перифраз під час мовлення значно урізноманітнює його та дає можливість оригінально сформулювати думку, уникаючи повторів. Перифразування неабияк збагачує мовлення та робить його яскравим, образним, динамічним та креативним. Розвинуте вміння використовувати перифрази залежить від рівня володіння мовою, розвитку комунікативної компетенції та глибини знання учнями словникового складу як літературної, так і розмовної мови.

Найбільш розгорнуте уявлення про співвідношення здібностей індивіда і його комунікативної компетенції представлено в роботах Ю.Д. Апресяна: «Третя важлива особливість вільного володіння мовою проявляється в гнучкості, або, точніше, в перифрастичній здатності мовця, тобто в умінні висловлювати думку багатьма різними способами, залишаючи незмінним її зміст» [1, 3]. Спираючись на цю теорію, можна зробити висновок, що сформованість комунікативної компетенції індивіда залежить від його вміння використовувати перифрази. Для формування в учнів так званої «перифрастичної здатності» (за Ю.Д. Апресяном) необхідно окреслити методичні основи даного навчання в контексті розвитку комунікативної компетенції учнів. Успіх процесу навчання обумовлений формуванням у школярів вміння перетворювати отриману інформацію в знання. Цей дидактичний принцип дозволяє побачити перспективи використання теорії розвиваючого навчання і технології діяльнісного підходу до вивчення мови. «Розвиток мовлення, здатного виразити емоційне ставлення до того, про що йде мова, та вплинути на когось, свідомо користуючись виразними засобами, вимагає великої культури. Над розвитком такої виразної мови, в якій емоційність проривається, а виражається у відповідності зі свідомими намірами говорити чи пише, потрібна ретельна робота» [6, 97].

Психолінгвістика звертає увагу на те, що всі знання про світ існують у свідомості людини не у вигляді слів, а у вигляді образів, що співвідносять з реальністю, тому нова інформація може бути засвоєна тільки за умови створення для неї відповідного засобу. Такий образ може виникнути виключно в процесі практичної роботи з даним явищем, заснованої як на репродуктивних, так і продуктивних діях. Це положення психолінгвістики підтверджує принцип єдності вивчення мови і навчання мови, прийнятий в методичній науці. Тому ефективне освоєння прийомів перифразування також має бути організовано на основі роботи з вивчення перифрази як мовного явища. Використовуючи принцип наступності, при виборі методики потрібно розглядати дослідження про формування комунікативної компетенції ще з рівня початкової освіти. Значна увага у такій роботі повинна приділятися освоєнню засобів художньої виразності мови і застосування їх у мовленні.

Мовлення учня завжди повинно визначатися метою, що стоїть перед автором висловлювання, і будуватися з урахуванням актуальності того чи іншого повідомлення. Адже психологічні механізми породження і сприйняття мови можуть бути різними в залежності від конкретної стратегії мовця та слухача. Саме свідомість регулює підбір мовних засобів для вираження власної думки, вона контролює використання кожного слова, що входить у висловлювання. «Думка, ще не оформлена словесно, все одно існує, адже вона спонукає людину до пошуку відповідного мовного матеріалу для свого коректного виразу» [6, 111]. Такий пошук може являти собою тривалий процес, скоротити який може здатність особи вільно оперувати синонімічними засобами різної структури, наприклад, такими, як перифрази.

Перифразування можна визначити як когнітивно-комунікативний процес, який відповідає за утворення нових зв'язків між явищами в свідомості мовця і забезпечує точність передачі думки співрозмовника або читача. Вибір тієї чи іншої номінації в мові людини визначається не поняттям лише синонімії, а тим, що різні явища

дійсності можуть бути описані неоднозначно і носій мови може встановити схожість між цими характеристиками на основі власного практичного досвіду. Таким чином, «феномен перифразування не може бути віднесений тільки до елементів мовної системи, але і входить в свідомість і мову людини, а самі перифрази співвідносяться з картиною світу і життєдіяльністю суб'єкта спілкування і є результатом осмислення різних зовнішніх фактів» [2, 272]. Нейролінгвістика звертає увагу на співвідношення слова і тих факторів, які впливають на його значення: ситуації, особливості пізнання носія мови, фонетичне оформлення. Методика навчання перифразуванню реалізує це положення в контексті свободи вибору особистості при створенні власного висловлювання. Значення слова об'єднує безліч відомостей, отриманих в результаті людської діяльності: в ньому «представлена перетворена і згорнута в матерії мови ідеальна форма існування предметного світу, його властивостей, зв'язків і відносин, розкритих сукупної суспільною практикою» [3, 140].

Під час навчання перифразуванню процес отримання конкретних навичок особою повинен відповідати її психологічному розвитку – це головний принцип методології. Тому важливо спиратися на наступні теоретичні положення: теорія розвитку асоціацій, заснована на вмінні виділяти актуальну інформацію в висловлюванні і знаходити відповідні ознаки в інших предметах. Метод вторинної номінації, що спирається на творчу діяльність учнів; методи інтерпретації; метод вдосконалення досвіду співпереживання тощо. Основним елементом пізнавального процесу психологія вважає асоціацію, виходячи з цього, можна зауважити, що художнє мислення відповідає за діяльність із визначення головних образів і створення ключових асоціацій, спочатку відзначаючи загальні ознаки подібності, а потім висловлюючи цю схожість через конкретні характеристики.

Розвиток комунікативної компетенції учнів передбачає формування вміння знаходити слово, відповідне уявному образу, емоційно-естетичний розвиток дозволяє не просто виділяти потрібну номінацію, але створювати виразне висловлювання. Засоби виразності мови сприймаються учнями таким способом: визначення подібності між двома предметами або фактами, перенесення ознак одного предмета на інший, а потім вираз тих почуттів, які виникли в процесі цих дій, формування власного ставлення до дійсності. Моделі розумової діяльності, пов'язаної з уявою, включають розвиток наступних елементів: навички синтезування (здатність об'єднати отримані в ході життєвої діяльності відомості в новому образі); навички комбінування (новий образ складається з фрагментів відомих людині явищ); здатність до акцентування (перебільшення деяких істотних рис: зменшення, збільшення, деформація); здатність до схематизації (спрощення, виняток будь-яких рис); навички типізації.

Отже при навчанні перифразуванню варто спиратися на методичні положення системно-діяльнісного, комунікативно-діяльнісного, когнітивно-комунікативного і особистісно-орієнтованого підходів в навчанні. Важливе місце у виборі методів навчання перифразуванню займає і метод спостереження учнів над мовою, адже він «сприяє глибокому усвідомленню ознак мовних явищ, привертає увагу учнів до окремих, на перший погляд розрізнених, ніяк не пов'язаних фактів мови, допомагає знайти потрібне явище, привчає аналізувати його, зіставляти з іншими і таким чином віднаходити потрібне» [4, 66]. Метод спостереження учнів над таким мовним явищем як перифраза допомагає вникнути в сутність перифразування, осмислити зв'язок між первинною та вторинною назвою об'єкта та зробити відповідні висновки. Виходячи з цього, методична система навчання перифразуванню включає в себе завдання, спрямовані на вдосконалення навчальних дій, підібраних таким чином, щоб забезпечувати розвиток комунікативної компетенції учнів, що володіють різними індивідуальними особливостями і мовотворчими здібностями. Комунікативно-діяльнісний підхід забезпечує розвиток здатності до самонавчання, до мовотворчості в процесі активної навчальної діяльності, спрямованої на вдосконалення комунікативних навичок учнів. Особистісно-орієнтований підхід до навчання української мови органічно пов'язаний з діяльнісним підходом і передбачає врахування досвіду і світогляду учнів, а також їх активне включення в навчальну діяльність, що закономірно реалізується в системі навчання перифразуванню, адже створення перифрастичного вираження передбачає розвиток мовотворчих здібностей учнів на основі їх мовної картини світу. Варто також опиратися на дидактичні принципи: науковості, доступності, перспективності, безперервності, системності, систематичності, моделювання, наочності; та на психологічні принципи: розвиваючого навчання, алгоритмізації, формування теоретичного мислення та на загальнометодичні принципи сучасної лінгводидактики: комунікативний, когнітивний і соціокультурний.

Отже, мовна освіта в Україні передбачає удосконалення технології навчального процесу, наближення його до вимог сучасного суспільства, що потребує високоосвічених громадян, які легко і вільно можуть спілкуватися між собою, утверджуючи статус української мови як рідної і державної. Досягти цього сучасна школа може за умов підвищення рівня навчання мови, розв'язання багатьох методичних проблем, пошуків нових підходів до навчання мови в школі. «Перифрастична здатність» знаходить практичне застосування не тільки в усному мовленні школярів чи в письмових висловлюваннях, створюваних ними в процесі навчання. Це здатність, яка необхідна і при подальшому соціальному та професійному розвитку особистості. Можна зробити висновок, що навчання виразно і правильно говорити школярів має будуватися на почутті впевненості учнів у власних знаннях про досліджуване мовне явище, послідовно здійснюватися на всіх етапах шкільного навчання і спиратися на особливості психічного розвитку особистості. Таким чином, при розробці методик і навчання перифразуванню варто опиратися на зіставленні даних лінгвістики і психології та розглядати особливості сприйняття художнього тексту і його елементів у свідомості учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика (Синонимические средства языка) / Ю.Д. Апресян. – М.: Языки русской культуры, 1995. – 220 с.
2. Васильев Л.М. Современная лингвистическая семантика / Л.М. Васильев. – М.: Высшая шк., 1990. – 176 с.

3. Леонтьев А.Н. Деятельность. Сознание. Личность / А.Н. Леонтьев. – М.: Академия, 2005. – 346 с.
4. Практикум з методики навчання української мови в загальноосвітніх закладах: модульний курс: посібник для студ. пед. університетів та інститутів / кол. авторів за ред. М.І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2011. – 366 с.
5. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання. Українська мова: 5-9 класи / уклад. Г.Т. Шелехова, Т.Д. Гнаткович, Н.Б. Коржова, В.І. Новосолова, М.І. Пентилюк, А.С. Пономаренко, К.В. Таранік-Ткачук. – К.: Вид. дім «Освіта», 2013.
6. Рубинштейн С.Л. Речь и общение. Функции речи. Развитие речи у детей / С.Л. Рубинштейн // Основы общей психологии. – М.: Педагогика, 1989. – Т.1. – 485 с.
7. Текстознавство: навчальний комплекс для студентів-філологів (спеціалістів та магістрів) вищих навчальних закладів / уклад. О.В. Дуденко. – [3-є вид., пер.]. – Умань: Вид.-поліграфічний центр «Візаві», 2015. – 109 с.

REFERENCES

1. Apresjan Ju.D. Leksicheskaia semantika (Sinonimicheskie sredstva jazyka) / Ju.D. Apresjan. – М.: Jazyki russkoj kul'tury, 1995. – 220 s.
2. Vasil'ev L.M. Sovremennaja lingvisticheskaia semantika / L.M. Vasil'ev. – М.: Vysshaja shk., 1990. – 176 s.
3. Leont'ev A.N. Dejatel'nost'. Soznanie. Lichnost' / A.N. Leont'ev. – М.: Akademiia, 2005. – 346 s.
4. Prakty`kum z metody`ky` navchannya ukrayins`koyi movy` v zagal`noosvitnix zakladax: modul`ny`j kurs : Posibny`k dlya studentiv ped. universy`tetiv ta insty`tutiv / kol. avtoriv za red. M.I. Penty`lyuk. – К.: Lenvit, 2011. – 366 s.
5. Programy` dlya zagal`noosvitnix navchal`ny`x zakladiv z ukrayins`koyu movoyu navchannya. Ukrayins`ka mova: 5-9 klasy` / uklad. G.T. Shelexova, T.D. Gnatkovy`ch, N.B. Korzhova, V.I. Novos`olova, M.I. Penty`lyuk A.S. Ponomarenko, K.V. Taranik-Tkachuk. – К.: Vy`d. dim «Osvita», 2013.
6. Rubinshtejn S.L. Rech' i obshhenie. Funkcii rechi. Razvitie rechi u detej / S.L. Rubinshtejn // Osnovy obshhej psihologii. – М.: Pedagogika, 1989. – Т.1. – 485 s.
7. Tekstoznavstvo: navchal`ny`j kompleks dlya studentiv-filologiv (specialistiv ta magistriv) vy`shhy`x navchal`ny`x zakladiv / uklad. O.V. Dudenko. – [3-ye vy`d., pererobl.]. – Uman`: Vy`davny`cho-poligrafichny`j centr «Vizavi», 2015. – 109 s.

Ю.И. АРТЕМОВА. МЕТОДИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ОБУЧЕНИЯ ПЕРИФРАЗИРОВАНИЮ КАК СРЕДСТВУ РАЗВИТИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ

В статье рассматривается вопрос развития речи учащихся с помощью обучения перифразированию. Определяются современные требования к изучению украинского языка. Изучение перифразы соответствует этим требованиям, ведь в структуре образования одной из главных задач становится формирования и совершенствования основных методических принципов для обучения создавать и трансформировать собственное выражение. С этой точки зрения проблема развития коммуникативной компетенции учащихся становится особенно актуальной. Сегодня большое внимание уделяется овладению различными видами речевой деятельности и основами выразительной речи, способностью работать со всеми типами текстов и интерпретировать полученную информацию. Ключевой задачей для развития у школьников правильного умение использовать язык в конкретных коммуникативных ситуациях является обучение их перифразированию.

Ключевые слова: перифраз, перифразирование, метод, образное выражение, коммуникативная компетенция, развитие речи.

Yu.I. ARTEMOVA. METHODOLOGICAL GROUNDS OF PARAPHRASING AS A MEANS OF DEVELOPMENT COMMUNICATIVE COMPETENCE OF STUDENTS

The article examines the discussing of the language development of students using teaching of paraphrasing. Outlines the requirements for modern Ukrainian language. Study of paraphrase meets these requirements, because in the structure of education there is one of the main challenges to formation and improvement of basic methodological principles for teaching to create and transform their own expression. From this point of view the problem of students' communicative competence becomes particularly relevant. Today focuses on mastering different types of speech activity and the foundations of expressive speech, ability to work with all types of texts and interpret the information. Teaching students of paraphrasing is the main task for the development of ability of students to use the correct speech in specific communicative situations.

Key words: paraphrase, paraphrasing, method, figurative expression, communicative competence, language development.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. С.А. Литвиненко.

Одержано редакцією 25.05.2017 р.

ЗМІСТ

<i>Павелків Р.В.</i> Проблема розуміння та утвердження цінності особистості сучасним педагогом.	3
<i>Малафійк І.В.</i> Суб'єктність як якість сучасної освіти.	6
<i>Руденко В.М.</i> Зміст вищої освіти як предмет педагогічного проектування в контексті культури.	11
<i>Беленька Г.В.</i> Формування фахової компетентності майбутніх педагогів під час навчання в університеті.	15
<i>Лінник О.О.</i> Закономірності та принципи педагогічної взаємодії суб'єктів освітнього процесу в умовах вищого навчального закладу.	19
<i>Пелех Ю.В., Непеляк М.С.</i> Глобалізаційний вимір сучасного вищого навчального закладу: інноваційний погляд.	22
<i>Волинець К.І.</i> Людський капітал як фактор інноваційного розвитку вищого навчального закладу.	25
<i>Оксенюк О.В.</i> Науковий парк у системі освітологічної підготовки фахівців.	29
<i>Мищенко Т.О., Стадник Н.В.</i> Студентоцентричне навчання як вектор розвитку гуманітарної парадигми освіти.	32
<i>Петрук Л.П.</i> Теоретико-методичні основи організації самостійної роботи студентів в умовах реформування вищої освіти в Україні.	37
<i>Сяська І.О.</i> Впровадження системи екологічної освіти у вищих педагогічних навчальних закладах на засадах сталого розвитку.	40
<i>Гнедко Н.М.</i> Технології віртуальної та доповненої реальності в освітньому середовищі вищого навчального закладу.	44
<i>Булгаков В.П.</i> Теоретико-методологічні засади педагогічної творчості та майстерності в умовах інформаційного суспільства.	48
<i>Серковска-Монка Ядвіга</i> Що нейронаука може внести до дидактики?.	51
<i>Карпенчук С.Г.</i> А якщо звернутися до «Пампедії»	55
<i>Белова С.А.</i> Педагогіка співробітництва у практиці експериментальних Бременських шкіл 20-х рр. XX ст.	60
<i>Галатюк М.Ю.</i> Цикл навчального пізнання – основа моделювання навчально-пізнавальної діяльності учнів з природничих предметів.	64
<i>Останчук М.В.</i> Методика теоретичного вивчення теми з фізики «Світловий потік і фотометричні величини» в класах природничо-математичного профілю.	67
<i>Мороз Л.В., Трофімчук В.М., Василькевич С.С.</i> Використання методу портфоліо в практиці навчання іноземної мови.	71
<i>Шевчук О.А.</i> Формування валеологічного світогляду старшокласників загальноосвітнього навчального закладу щодо усвідомлення сутності дорослого життя.	75
<i>Плисюк О.Р.</i> Методичні аспекти диференційованого навчання математики в старшій школі з врахуванням різниці в темпі засвоєння знань під час самостійної роботи учнів.	77
<i>Галатюк Т.Ю.</i> Формування методологічної культури старшокласників на основі діяльнісного підходу до вивчення природничих предметів.	82
<i>Совгар О.М.</i> Захист українського шкільництва в діяльності культурно-освітніх товариств Галичини кінця XIX – початку XX століття.	86
<i>Дубич К.В., Данилюк К.В.</i> Соціальний педагог в організації інклюзивного навчального процесу дітей з обмеженими фізичними можливостями.	89
<i>Ставожинська-Гжондел Марія</i> Багатокультурний діалог в контексті дитячої міграції як виклик сучасній школі.	92
<i>Нечипорук Л.І.</i> Проблема ресоціалізації дітей із сімей вимушених переселенців.	96
<i>Лукашевич Роланд</i> Педагогічні й етичні аспекти дослідження безпритульних методом спостереження з неявною участю.	99
<i>Павелків В.Р.</i> Формування деструктивної поведінки підлітків як наслідок десоціалізації.	103
<i>Бриндіков Ю.Л.</i> Реабілітація як сфера професійної діяльності майбутніх фахівців соціальної сфери.	106
<i>Слозанська Г.І.</i> Підготовка майбутніх соціальних працівників до застосування «casework» як методу соціальної роботи в територіальній громаді.	111
<i>Левчук І.Б.</i> Рефлексійний вплив соціально-психологічного театру в профілактично-корекційній роботі соціального педагога.	114
<i>Лехолетова М.М.</i> Формування здоров'язберігальної компетентності майбутніх соціальних педагогів у навчально-дослідницькій діяльності.	118
<i>Косарєва О.І.</i> Діагностика рівня розвитку соціальної компетентності як комплексної характеристики особистості майбутнього педагога.	122
<i>Марчук Г.В.</i> Дошкільний навчальний заклад як центр формування соціального досвіду старших дошкільників.	125
<i>Найда Р.Г.</i> Педагогічне проектування становлення самооцінки дошкільника в умовах освітнього середовища дошкільного закладу.	129
<i>Конончук Д.І.</i> Соціально-педагогічна підтримка у формуванні безпечної поведінки підлітків у оздоровчих таборах.	132
<i>Катеринюк В.І.</i> АРТ-терапевтичні вправи та техніки у контексті попередження девіацій у дітей та підлітків. ...	136
<i>Кононко О.Л.</i> Готовність майбутнього педагога до формування у дошкільників цілісної наукової картини світу.	139

Мирончук Н.М. Моделювання ситуацій самоорганізації у контекстній підготовці майбутніх викладачів вищої школи.	145
Дзюбишина Н.Б. Компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутніх хореографів.	149
Волинець Ю.О. Стаднік Н.В. Формування професійно-дослідницької компетентності майбутніх педагогів дошкільної освіти.	153
Маліновська Н.В. Підготовка майбутніх вихователів до формування мовленнєвої компетенції у дітей дошкільного віку.	157
Романенко Л.В., Романенко К.А. Підготовка майбутнього вчителя до формування алгоритмічної компетентності молодших школярів як наукова проблема.	160
Косарева Г.М. Діагностика сформованості когнітивного компонента толерантного ставлення до дітей з особливими потребами у майбутніх вихователів.	163
Козачук М.В. Формування професійної компетентності логопеда в умовах інклюзивної освіти.	167
Калаур С.М. Використання проблемних ситуацій та завдань під час формування у майбутніх фахівців соціальної сфери готовності до розв'язування професійних конфліктів.	171
Коваленко О.В. Управлінські ситуації як засіб підготовки організаторів дошкільної освіти до професійної діяльності.	175
Грицай Н.Б. Дидактика біології як базова дисципліна у методичній підготовці майбутніх учителів біології: європейський та український контекст.	180
Чувасова Н.О. Проблемно-креативні ситуації в структуруванні змісту природничих дисциплін як засіб розвитку творчого потенціалу майбутніх учителів хімії та біології.	184
Хміль Н.А. Зміст і структура професійної готовності майбутніх учителів до використання хмарних технологій у навчально-виховному процесі.	189
Павлюк Н.П. Ділове спілкування як основа комунікативної культури студентів, викладачів у вищих навчальних закладах.	193
Джеджер К.В. Дефініції «Ділове спілкування», «Професійне спілкування», «Професійне ділове спілкування» у термінологічному тезаурусі стосовно комунікативної підготовки студентів.	197
Степанова О.І. Компетентісно-орієнтований підхід при викладанні культури мовлення майбутнім вихователям дошкільних навчальних закладів у контексті гуманізації освітнього процесу вищів.	201
Козлюк О.А. Стан підготовки майбутніх вихователів до формування гуманістичної спрямованості спілкування дошкільників.	205
Падалка О.І. Когнітивний компонент у структурі пріоритетних педагогічних цінностей майбутніх вихователів.	208
Федорова Н.В. Формування гуманістичної педагогічної позиції майбутніх логопедів у процесі професійної підготовки.	211
Янцур М.С. Гуманістичний аспект професіологічної підготовки майбутніх вчителів трудового навчання та технологій.	215
Галатюк Ю.М. Формування готовності майбутніх учителів фізики до проектування та організації творчої навчально-пізнавальної діяльності.	222
Горонаха Н.М. Організація педагогічної практики студентів спеціальності «Дошкільна освіта»: компетентнісний аспект.	225
Мельничук О.В. Педагогічні здібності викладача вищого навчального закладу.	230
Павелків К.М. Професійна компетентність майбутнього вчителя іноземної мови: сутність, зміст, структура.	232
Мосейчук Ю.Ю. Психолого-педагогічні підходи до педагогічного проектування професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури з високим рівнем культури здоров'я.	236
Ващенко О.М. Методологічні засади підготовки майбутнього вчителя до використання здоров'язбережувальних освітніх технологій в навчально-виховному процесі початкової школи.	240
Мондич О.В. Методика формування предметної компетентності майбутніх учителів початкових класів з анатомії та фізіології людини.	244
Конончук О.А. Компетентнісна складова у професійній підготовці фахівців дошкільної освіти як умова попередження агресивної поведінки дошкільників.	247
Руденко Н.М. Формування конфліктологічної культури студентів на заняттях спецкурсу «Конфлікти в дитячому віці».	252
Володько Т.К. Формування творчого потенціалу майбутнього вчителя початкової школи засобами виставкової діяльності.	255
Тюска В.Б. Самореалізація майбутнього педагога – організатора дозвілля у клубній діяльності.	258
Ваколюк А.М., Дутчак В.В. Вплив фізичної культури на формування всебічно розвинутої особистості.	262
Юрчук О.І. Педагогічні умови підготовки студентів до здійснення рухового режиму в дошкільних навчальних закладах.	265
Войтович О.В. Сутність емоційної саморегуляції вихователя дошкільного закладу.	269
Осипчук О.П. Педагогічні умови формування моральної поведінки у молодших школярів.	272
Дуброва А.С. Тенденції професійної підготовки вчителя іноземної мови в контексті європейських вимог.	275
Станіславчук Н.І. Формування етичної компетентності студентів у вищій школі.	278
Луцик Г.О. Готовність майбутніх психологів до роботи з підлітками, схильними до девіантної поведінки як теоретична проблема.	280

Горохівська Т.М. Структура професійно-педагогічної компетентності викладача: теоретичний аналіз.	284
Воронцова І.В. MIND MAP як засіб підвищення ефективності графічної підготовки студентів технічних коледжів.	288
Сушенцева Л.Л. Інтегровані предметні навчальні комплекси як основа формування професійної мобільності педагога професійного навчання машинобудівного профілю.	291
Давидович В.О., Томаш В.В. Сучасні підходи в організації групової та індивідуальної навчальної діяльності учнів професійно-технічних навчальних закладів на заняттях з машинобудівельних дисциплін.	296
Дичківська І.М. Теоретичне обґрунтування змісту рефлексивного компонента готовності до інноваційної діяльності майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів.	300
Яницур Л.А. Інноваційно-пошукова робота педагога з методики образотворчої діяльності на різних етапах раннього і дошкільного дитинства.	303
Вертугіна В.М., Пугач А.Ю. Формування просторових уявлень у дітей п'ятого року життя (на матеріалі об'єктів екологічної стежини).	306
Глінчук Ю.О. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до запобігання учнівського травматизму.	309
Павлюк Т.О. Використання елементів народної математики в навчально-виховному процесі дошкільних навчальних закладів.	313
Семеняко Ю.Б. Емпіричне дослідження виховання культури споживання медіа-продукції у дітей старшого дошкільного віку в сім'ї.	316
Романюк А.А. Реалізація вчителями початкових класів принципу наочності в освітньому процесі початкової школи.	320
Артемова Ю.І. Методичні основи навчання перифразуванню як засобу розвитку комунікативної компетенції учнів.	323
Відомості про авторів.	327